

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 13.

Sobota 8. februarja 1930.

Leto V.

Socialna demokracija in Jugoslavija.

Mnenje upoštevanega publicista
Hermana Wendla.

Socialni demokrat Herman Wendel je objavil v berlinskem »Vorwärts«-u daljši članek, v katerem razmotriva stališče soc. demokracije napram Jugoslaviji. V članku razpravljata tudi o emigrantih, ki so zapustili državo in skušajo s pomočjo inozemstva doseči svoje državno-pravne zahteve. V tem članku pravi Wendel o stališču socialistov do države:

Če bi se pravi socialisti postavili na stališče hrvaških emigrantov v Avstriji ali Macedoncev v Bolgariji, bi bil na prav napačni poti, ker socialna demokracija ne more stati na stališču, da negira Jugoslavijo (to je, povedati in priznati mora, kaj hoče. — Op. ur.), kakor ravna omenjeni emigranti. Če se sklicujejo dotični krogi na generala Sarkotiča (znan iz zadnje nameravane atentatorske akcije; op. ur.), češ, da je Hrvat, pravi Wendel v svojem članku, da je sicer Sarkotič res hrvaškega pokolenja, toda je v prvi vrsti cesarski in kraljevi general, ki vidi v umetni razdelitvi Jugoslovancev na Hrvate, Slavonce, Dalmatince, Bosance, Kranjce, Črnogorce itd. rešitev in srečo »presvetle habsburške hiše«.

Dalje veli Wendel: Toda pustimo mrtvece, da hranijo svoja trupla. Wendel omenja tudi »tivolško resolucijo«, ki jo je socialna demokracija sprejela v Ljubljani že pred dvajsetimi leti. Ta pomemben dokument dokazuje, da je socialna demokracija leta 1909, že smatrala Srbe, Hrvate, Slovence in Bolgare v političnem zmišlu za en edini jugoslovanski narod.

Socialna demokracija je potemtakem tedaj publicirala geslo popolnega edinstva vseh južnih Slovanov neglede na ime, vero, alfabet in dialekt. Zlasti se je takrat naglašalo, da je treba oskrbeti uvedbo enotnega jezika in enotne pisave.

S to konferenco je bila začrtana pot, po kateri je hodila socialna demokracija že pred vojno, med vojno in po vojni.

Ob vsaki priliki je bila socialna demokracija na omenjenem stališču. Jugoslovanska socialna demokracija opazuje z odkrito nezadovoljnostjo hrvaški partikularizem, kakor nemška bavarski partikularizem. Sklicevanje hrvaških separatistov na tisočletno samostojnost, pravzaprav fevdalnost, in vedno naglašanje zgodovinskih mej, ki nimajo z gospodarskimi mejami prav nikakršne zveze, se mora zdeti pravemu socialistu kot preživela romantika, da ne rečemo zlobna reakcija.

Wendel povdarja koncem svoje- ga članka:

Dokler bodo moskovski ljubljenci hodili roko ob roki z najbolj nazadnjaškim in nepriljubljenim separatizmom in dokler bodo pretakali solze zaradi »anektiranega črnogorskega naroda«, dotlej se bo socialna demokracija trdno držala načela jugoslovanskega narodnega zedinjenja, ki ga smatra za temeljni kamen in pogoj za svobodo in mir na Balkanu; zakaj, kakor se je nekdanj gradila moč Habsburgovcev na ideji cepljenja Jugoslovancev, tako bi sedaj cepljenje južnih Slovanov bilo le voda na Mussolinijev mlin ekspanzivne politike (ki komaj čaka, da se močneje zasidra na Balkanu).

Za svobodo strokovnih organizacij!

Svoboda strokovnega organiziranja je zajamčena v mirovni pogodbi.

Po členu 35 zakona o zaščiti delavcev ima delavstvo pravico, da se v svrhu zaščite svojih ekonomskih, kulturnih in moralnih interesov organizira v posebnih organizacijah. Delavcem je dano na prosto, da se združujejo po poklicih, ali pa tudi v organizacijah ne glede na profesijo, in te organizacije se zopet lahko združijo v krajevne, pokrajinske ali državne organizacije. V svojih za javnost izdelanih zahtevah zahtevajo delodajalci, da se svoboda organiziranja delavstva zelo omeji, v svojih zakulisnih zahtevah pa gredo še dalje. Te želje poslodavcev, da se delavsko pravo na svobodo organiziranja v strokovnih organizacijah omeji, podpirajo tudi gotovi ljudje, ki bi si hoteli prisvojiti monopol za ustanavljanje organizacij, čim bi se popolnoma ukinilo načelo svobode strokovnih organizacij.

Za nas je brezdvomno, da se bodo povodom revizije socialne zakonodaje, mednarodne obveze, ki jih je prevzela naša država, strogo izvajale.

Med važne internacionalne obveze spada tudi priznanje principa združevanja v strokovnih organizacijah.

Ta obveza ni morda le kaka konvencija, sprejeta od mednarodnega biroja dela, ki so veljavne le, če jih dotična država še posebej ratificira in uzakoni, marveč tvori ta obveza sestaven del versajske mirovne pogodbe od 28. VI. 1919, s katero je bila končana svetovna vojna. Na podlagi čl. 387 te mirovne pogodbe so države-podpisnice ustanovile stalno »organizacijo dela« z nalogo, da izvršuje določen program.

V programu te organizacije je tudi afirmacija principa svobode strokovnih organizacij.

Kaj se ima razumeti pod tem principom, je točneje določeno v čl. 427 versajske mirovne pogodbe. V tem členu se posebej podčrtava kot zelo važen princip:

pravica združevanja delavcev, kakor delodajalcev, da dosežejo vse one cilje, ki ne nasprotujejo zakonom.

Brezdvomno je torej, da je načelo: da se smejo delavci v svrhu

zaščite svojih gospodarskih, kulturnih in moralnih interesov svobodno organizirati v svoje organizacije — sestaven del versajske mirovne pogodbe.

Vsaka prekršitev tega principa pomeni brezdvomno kršitev mirovne pogodbe.

Ne da se tajiti, da je fašistična vlada v Italiji poskušala temu členu mirovne pogodbe dati posebno tolmačenje, skrivajoč se za pripombo v čl. 427, ki veli, da morajo države ta princip le v toliko izvesti, v kolikor ne bi nastale kake posebne okolnosti, ki bi ovirale izvedbo. Vendar je popolnoma jasno, da se v tej pripombi misli le na »izjemne prilike«, kakor na vojno, notranje nemire, z eno besedo na stanje, ki se ga ne more smatrati kot normalno in trajno stanje. Italijanski fašizem smatra svoj režim kot nekako stalno vojno pripravljenost in oboževanje, torej kot nekaj, kar noče akceptirati nobena druga država. Ravno vsled tega pa, ker si italijanski fašizem dovoljuje v tolmačenju določb versajske mirovne pogodbe težke zlorabe, je njegova delegacija na mednarodnih delovnih konferencah v Genfu izpostavljena najostrejšim napadom. Vse delavske delegacije brez izjeme osporavajo italijanskemu delavskemu delegatu njegov mandat, čeprav zastopa ta delegat precejšnje število italijanskih delavcev. Vendar on ni delegat svobodenega, ampak le od države vsiljenega delavskega gibanja, vsled česar pomeni njegovo delegiranje kršitev mednarodnih dogovorov. Leto za letom je fašistični režim prisiljen, braniti se pred proti njemu naperjenimi obdolžitvami in je izpostavljen zasmehovanju pred najvišjim mednarodnim forumom.

Vsled tega se hočemo lotiti vprašanja revizije socialne zakonodaje, trdno prepričani,

da načelo popolne in neokrnjene svobode organiziranja delavcev v strokovnih organizacijah ne sme nikdar priti v razpravo in se sploh ne bo postavilo na dnevni red.

Dr. Živko Topalović.

Italija se boji bojkota.

Zato pričinja kimati k razorožitvenemu vprašanju.

Italija dolgo časa ni hotela pristati na načelo razoroževanja. Hotela je biti enako oborožena kakor Francija. Na londonski konferenci je pa prišla v zažgato, ker se boji, da bi jo sosednje države utegnile blokirati ter navaja »Giornale d' Italia« v nekem članku izrek Angleža Balfourja, ki je rekel, da bi morala Italija propasti, če bi jo bojkotiralo pet sosednjih držav. Francija in Jugoslavija sta danes nevarnost za Italijo. Francoški listi kar priznavajo, da danes ne more biti več govora o italijansko-francoski pariteti na morju, ker vodi Italija tako agresivno politiko. Italija hujska na Balkanu, intrigira na Kreti, v Savoiji in povsod proti Franciji.

Take levite bero Francozi Italiji. Ze zadnjič smo se čudili novi Mussolinijevi govornici, v kateri je rekel, da hoče Italija mir in da je nositeljica zastave miru. Tu so sedaj dokazi za ta preokret v Mussolinijevi politiki. — Strah pred sosedji zaradi slabe vesti.

Italijanski članek tudi trdi, da je samo Italija zastopnica načela enakopravnosti in zagovarja potrebo pomorske razorožitve. Italija sama je ostala na braniku idealov.

Menimo, da je resnost Italije že s tem dovolj označena.

Nova garnitura diktature v Španiji?

Primo de Rivera včeraj diktator, danes ujetnik.

V Španiji je nova vlada uvedla najstrožjo preventivno cenzuro. De Rivera je hotel sklicevati shode, pa mu jih je oblast prepovedala. Trgovske zveze s Španijo so časovno ukinjene. Iz vseh teh objav se da sklepati, da so razmere v Španiji silno napete. Cenzura ne pusti poročil v inozemstvo. De Riveri so strogo prepovedali zapustiti glavno mesto Madrid.

Zahteve španskih levičarjev.

Zahtevajo takojšnjo uvedbo parlamentarizma.

V francoskem listu »Le Matin« zahteva španski konservativni političar Romanones v glavnem tri stvari, ki se naj takoj izvedejo: skliče naj se ustavotvorna skupščina, predloži in sklene nova ustava ter omeji vloga vojske v političnem življenju. Romanones je monarhist, pa vendar želi, da se ustvari levičarski kartel kakor — na Francoskem.

Belgijski socialisti proti sovjetskemu terorju.

Vandervelde in vzpostavitev diplomatskih stikov z Rusijo.

Povodom razprave proračuna za zunanje zadeve, je vodja belgijskih socialistov in bivši zunanji minister Belgije, Vandervelde, ostro napadal sovjete ter omenil, da z ozirom na ponovljeni teror, ki je zopet zavladal v Rusiji, ni ravno umestno govoriti o kakih diplomatskih zvezah s sovjeti. Ker pa je kljub temu že več držav ustvarilo diplomatske stike z Rusijo, zato lahko tudi Belgija stori isto.

Nov atentat v Mehiki.

Ortiz Rubio dobil strel v brado.

Dne 6. t. m. je predsednik mehiške republike Ortiz Rubio zaprisegel novo vlado.

Ko se je potem vozil v avtomobilu k otvoritvi novega stadiona, je na nekem vogalu oddal mlad človek nanj 6 streliv iz samokresa. Ena krogla ga je zadela v čeljust, druga v koleno. Z njim sta sedeli v avtu njegova soproga in nečakinja; prvo je oplazil strel po obrazu, drugi je pa prestrelil pljuča. Atentatorja so zaprli. Je zasebni uradnik po imenu Daniel Fioles in je izjavil, da je izvršil atentat iz versko-političnega nasprotstva. — Najbolj katoliška dežela na svetu, je tudi najbolj krvava.

Vladna kriza v Franciji?

Reakcionarna vlada pred padcem?

Francoski ministrski predsednik Tardieu se je sprl že z Briandom, sedaj se mu odrekajo tudi levičarski radikali, 6 po številu in 3 ministri. Predsednik levičarskih radikalov, katerim pripada tudi Loucher, je izjavil, da se njegova skupina ne more več smatrati za večinsko stranko. Tardieu-u zamerijo ostro reakcionarno politiko, ki jo vodi zlasti na mednarodnih konferencah.

Oster spor med Francijo in Rusijo.

Generala Kutjepova ni.

Odkar so neznanci odpeljali z avtomobilom belogardista generala Kutjepova, silno narašča v Parizu razburjenje proti sovjetskemu poslanstvu. Francoško in rusko emigrantsko časopisje hujska k naskoku poslanstva in preiskavi v njem, če ni Kutjepov zaprt v poslanstvu. Vobče se sumi, da je generala odvedla ruska tajna policija. Razširjajo se različne vesti, da je general umorjen, da so že našli njegovo truplo, dalje,

da je odveden na nemško mejo z namenom, da ga transportirajo v Rusijo itd.

Z ozirom na grožnje je poslala Rusija protest pariški vladi, v katerem pravi, da Francija pove, ali hoče imeti politične zveze z Rusijo ali pa z emigranti. Pariški »Matin« odgovarja na ta protest, da Francozi prekinejo takoj diplomatske zveze, če to Moskva želi.

Ruski poslanik prosi Moskvo za trimesečni dopust, dokler se razburjenje zaradi Kutjepova ne poleže.

Zadeva je vsekakor velikega moralnega pomena. Kdor je zakrivil incident, četudi gre zaradi belega gardista, je nevaren za ublaženje mednarodnih odnošajev ne le v Franciji, ampak sploh, kjerkoli se kaj takega dogodi.

Za zvezo držav srednje Evrope.

Ideja francoskih državnikov.

Francoski minister Loucher je dal madžarskemu listu »Azz Est« izjavo, v kateri se izreka za možnost zblizanja srednjeevropskih držav. Minister je zadovoljen z dosedanjimi uspehi mednarodnih konferenc. To zblizanje bi se moralo pričeti na gospodarskem polju. Kartel za sladkor se ni posrečil, morda bi poizkusili z moko. Treba bi bilo centralizirati pridelovanje in porabo moke, da je ne bi bilo treba uvažati iz preokceanskih dežel. To gospodarsko delo bi Evropa lahko uredila. Evropa mora delati sama na tem sporazumno z Društvom narodov. Predvsem pa mora prenehati v srednji Evropi nepomirljiva smer. Haaška konferenca je dala podlago, na kateri bo dober močan posredovalec, kakor je Francija, jako ugodno utegnili vplivati.

Ideja sežiganja mrličev zmaga.

Največji krematorij v Evropi.

Praga je zgradila nov krematorij. Zidati ga je začela lani julija meseca in te dni je bil dograjen. Krematorij ima ceremonijelni prostor, mrtvašnico, v kateri je vedno 5 do 6 stopinj mraza, ima 10 lop, vsaka za dva mrliča, dalje 7 posebnih in štiri prostore za infekcijske bolezni. Sežigalna peč se kuri z mestnim plinom ter se sežigajo v njej mrličiči ob 2000 stopinjah vročine. Krematorij ima čakalnice, pisarne, laboratorije, zdravniško sobo, hladilnico za cvetlice. Celotno poslopje ima obliko bazilike. Pepel sežiganih pokojnikov se vrne svojcem, če zahtevajo. Zgradba je veljala nad sedem milijonov čehoslovaških kron. Izvršljive so štiri upeljitve na dan.

Aleksander Neverov:

Taškent — kruha bogato mesto.

(Ruska povest iz dni velike lakote. Prevedel I. V.) 26

— Zelo lepa uš... škoda jo je bilo ubiti.
— Zakaj si jo ubil?
— Brez dovoljenja potuje. Zlezla je k meni pod srnjco in sedi, da bi je ne zalotil orta-čeka. Prevozila je dve postaji, pa je začela gristiti. Jaz jo peljem, a ona me grize. Žvita uš, vrag jo vzemi. Ljudje v vagonu hržejo in se valjajo od smeha. Samo Jeropka, majhni mušič, s čim večjo skrbjo pogleduje na uro. Dolgo je iskal durake po orenburških bazarjih, da bi jim prodal polomljeno uro. Ni jih našel. Trgovci so se mu posmehovali.
— Duraki*), striček, so odpotovali. Ti edini si še ostal.

Otožen je Jeropka, majhni mušič. Odpre pokrovček ure in sedi, kakor pred bolnikom, namršivši obrvi. Pod enim pokrovom stoji kazalci nepremično, pod drugim se kolesa ne premikajo. Izgubljeno je dvanajst tisoč. Na cesto jih je vrgel. A za dvanajst tisoč bi se dalo kupiti kakšnih petdeset funtov pšenice. Polomil ga je, hudičev durak, ne pozabi tega vse življenje. Razbiti uro ob kamnu — škoda: Jeropko sesa dvanajst tisoč kakor dvanajst pijavk. Jeropkino srce in glavo davi kakor strupeni plini.

Mušiki ga nalašč dražijo:

— Koliko je na tvoji uri, Jeropka?
— Kaj, Jeropka, ne tiktaka?

*) Bedak. Slovenci poznamo neke vrste družabno igro na kvarte, ki ji pravimo: durak. Igrajmo za duraka.

Nravstveno izpričevalo „Slovenca“.

Ali je akcija gospodarskih krogovproti socialni zakonodaji katoliška ali nekatoliška.

Ljubljanski škof dr. A. Jeglič je nedvomno pošten mož z bojevito naravo za svoje ideale. Večkrat se je ljubljanski škof javno eksponiral za stvari, ko bi bil šel lahko mimo njih brez hrupa in si ne bi bil ustvarjal nasprotnikov.

Najnovejši njegov korak je pa, da je izdal in dal objaviti v »Slovenca« nekako **nravstveno izpričevalo** za »Slovenca«.

Stvar je taka.

Med »Slovenca« in »Delavsko Pravico« se je vnel boj. Cerkvi in nje predstavnikom se je očitalo, da premalo poudarjajo in branijo delavske interese. »Slovenec«, kakor smo že poročali, je bil zaradi tega očitka jako hud in je pošteno zarentačil, češ, da vse, kar nosi ime socializma, ne more imeti stikov s katoliško cerkvijo. Tako je rekel nemški deputaciji tudi papež sam.

Polemika med obema listoma pa je postala neprijetna, ker se **stvarnih argumentov s samimi besedami ne da pobiti**. Zato pa je »Slovenec« umolknil, češ, da ne bo več odgovarjal in v pondeljek obenem objavil naslednjo izjavo:

»Na očitek »Delavske Pravice« št. 3, da je »Slovenec« prenehal biti katoliški list, izjavljam:

»Slovenec« ima nalogo, da narodno, politično, socialno in sploh vse javno življenje presoja po načelih katoliške Cerkve, ter v tej luči razpravlja vse v uvodnih člankih in drugih poročilih. Ker to nalogo **korakno, odločno in uspešno vrši, moram izjaviti, da je »Slovenec« res katoliški list.**

Slično izjavo sem poslal »Pravici«, pa je do sedaj še ni prijavila.

Pozdrav in blagoslov! Z Bogom!

Anton Bonaventura, škof.«

S pozitivno trditvijo škofa, da je »Slovenec« res katoliški list, je torej stvar dognana, neglede na polemiko in neglede na aktualna vprašanja, ki se jih »Slovenec« dotika kot politični list v prilog tega ali onega.

Mi vemo, da se ravno sedaj vrši gotovo nekrščanska gonja proti delavski zakonodaji v državi. Glavno gonjo vrše bivši »politični« krogi, na katere ima »Slovenec« precej vpliva, vsaj pri nas. Ni pa krščansko in ne katoliško, če hočejo ti krogi delavstvo opehariti za socialne in delavsko varstvene pravice. Grozi krivica delavstvu, ki zadene okoli dva milijona državljanov. In »Slovenec« k tej gonji domala molči; **niti enkrat pa ni poudaril, da so namere »gospodarskih krogov« »nekatoliške«.**

Kako torej presoja »Slovenec« delavske pravice, za katere ravno gre, s katoliškega stališča? Ljubljanski škof pravi, da presoja »Slovenec« socialna vprašanja s katoliškega stališča.

Kakšno je tukaj to stališče? V razpravi so sedaj ta važna vprašanja: **Ali ste za socialno zakonodajo, preskrbo izžetega delavca, za njegovo varstvo, ali ste pa proti tem zahtevam?** Povedati je treba ad rem!

Če ima »Slovenec« nalogo, da zavzema k vsem vprašanjem jasno svoje stališče, potem je tudi delavsko vprašanje tako važno, da pove o njem jasno stališče!

Ali morda molči, da se ne zameri »gospodarskim krogom«? Če je tako, potem je to tiho podpiranje zaslužnjevanje delavstva, kapitalistična politika — pa nič drugega.

Občine in socialno zavarovanje.

Kake koristi imajo občine od socialnega zavarovanja?

Zakon o zavarovanju delavcev od 14. V. 1922 (Uradni list št. 62 1922) je po enotnih načelih uredil zavarovanje namezdnega osebja za slučaj **bolezni, nezgod pri delu, invalidnosti, starosti in smrti**. Za enkrat se izvaja le zavarovanje za slučaj bolezni in obratnih nezgod, dočim je ostalo zavarovanje odloženo na nedoločen čas. Po predpisih zakona bi sicer zavarovanje za slučaj invalidnosti in starosti ter smrti moralo stopiti v veljavo že julija 1925. Finančni zakon pa je to zakonito določilo razveljavil, ne da bi istočasno določil nov termin. Zato nosi bremena starostne in invalidne preskrbe v znatni meri bolniško zavarovanje.

Socialno zavarovanje je velike socialne in gospodarske važnosti. O tem ne more biti nobenega dvoma in je to prepričanje prodrlo v vseh državah. Z mirovnimi pogodbami, ki vsebujejo

tudi nekatera socialna politična določila, je uvedba socialnega zavarovanja postala mednarodna obveznost vsake države, ki je član Zveze narodov, torej tudi naše države. **Zato je država dolžna, da socialno zavarovanje varuje in štiti** in ne stori ničesar, kar bi bilo v škodo uspešnemu razvoju. Podpirati mora vsa stremjenja moderne socialnega zavarovanja.

Poleg države imajo na uspešnem razvoju zavarovanja **zelo velik interes občine**. Socialno zavarovanje v zelo visoki meri razbremenjuje občine. Ko bo uvedeno še starostno in invalidno zavarovanje, problema ubožnega skrbstva skoraj ne bo več. Pa tudi bolniškemu zavarovanju morajo občine, zlasti njih **zdravstveni zastopi** posvečati največjo skrb. **Brezbriznost napram bolniškemu zavarovanju pomeni zanemarjanje**

zdravstvenih dolžnosti v občini, ki so gotovo zelo velike. Zal organizacija našega zavarovanja sama ob čine zanemarja, ker jih izločuje od soudeležbe na upravi in jim s tem seveda jemlje neposredno odgovornost in lokalni interes. V tem pogledu je potrebna izpopolnitev organizacije zavarovanja. Inozemski zakoni, zlasti nemški in angleški, so ob čine pritegnili k bolj aktivnemu sodelovanju, in to z velikim uspehom. Naš zakon samo v § 146. nalaga občinam dolžnost, da sodelujejo pri posredovanju zavarovanja za bolezni in nezgode.

Občine imajo **dvojen interes** na razvoju in delovanju zavarovanja. Prvi je interes njih **lastnega zdravstvenega delokroga**, drugi pa interes njih **materijalnega gospodarstva**. Pravilno pojmovane naloge občine v zdravstvenem pogledu morajo občine prisiliti, da se zanimajo za usodo svojih obolenih občanov in da pazijo, kako zavarovanje skrbi za njih zdravljenje, da pazijo na delo zdravnikov, na zadržanje bolnikov itd. Na drugi strani pa imajo občine brez dvoma velik interes na zatiranju simulacije in raznih drugih zlorab, zlasti, da zavarovanje ne izkoriščajo osebe, ki po zakonu niso upravičene do dajatev in podpor iz naslova zavarovanja. Tu pridejo predvsem v poštev svojci zavarovanih članov, ki imajo pravico do zdravljenja na račun zavarovanja le, ako **nimajo lastnega zaslužka** in so torej v **polni meri** odvisni od zaslužka zavarovanega člana. V tem pogledu občine zelo veliko greše. Izstavljajo potrdila, ki ne odgovarjajo dejanskim razmeram. Tako so podpor deležni bogati posestniki, samo, ako je n. pr. sin slučajno zaposlen v tovarni. In vendar pritiče družinska podpora le osebam, ki nimajo nikakega zaposlenja, tudi v domačem gospodarstvu ne in nikakih lastnih sredstev.

Občine potrjujejo primernost prevoznih stroškov v bolnice ali na železniške postaje. Razni brezvestni lastniki prevoznih sredstev zaračunajo naravnost neverjetne zneske v mnenju, »da blagajna lahko plača«. Občine pa »primernost« računa kratkomalo potrdijo.

Simulacije in najrazličnejše druge zlorabe v denarnem efektu pomenijo, da zavarovanje vrže proč visoke zneske in to na škodo resnih in težkih bolnikov. Z zlorabami je onemogočeno, da bi zavarovanje imelo na razpolago primerna sredstva za graditev raznih sanatorijev in **bolnic**. Zlasti na slednjih so občine zelo interesirane, ker tudi one trpe pod splošnim pomanjkanjem bolnic. Potreba po njih je pa velika. Pomislimo samo na izredno visok odstotek **tuberkuloznih bolnikov**. Tem problemom mora moderna občina posvečati vso svojo pažnjo, in

— Glavo ji je zavil nehote...
— Prodal jo bo! Take stvari ne zgube na vrednosti. Samo kazati je ni treba, ko boš prodajal...

— Hržejo vsi v vagonu, zabavajo se nad Jeropkino nesrečo.

Semjon, rdeča brada, je strgoval štiri krila v Orenburgu. Spočetka se je veselil in računal dobiček. Ko so prevozili dve postaji, je začel tožiti. Pojavila se je nelepa govornica po vagonih: kirgiške in sartovske ženske ne nosijo kril. V hlačah hodijo kakor moški.

Semjon, rdeča brada, sope in stiska hudičeva krila. Zamota glavo v vreče, leže z nosom k tlom obrnjen in vstane zopet s kalnimi, nerazsodnimi očmi. Ozmerja boljševice s komisarji, pljune, stisne skrb za zobe in zopet potisne glavo v vreče.

Ivan Barala meri škornje na levo nogo. Tri pare jih je kupil in se raduje, kakor majhen otrok. Za stare dajejo tri pude zrnja, a to niso čisto stari škornji. Ivan Barala trka z nohtom po podplatih in glasno pripoveduje:

— Dve leti sem jih nosil, Bog mi je pričal! Podplati kakor iz železa... z nožem jih ne prerežeš...

Miški je laže. Ako hodijo kirgiške babe v hlačah, pomeni, da ni treba žalovati za babičinim krilom. Saj bi tako ne dobil mnogo zanj, ker je že zelo staro. Potipal je nožič in se nasmehnil:

— Britev! Vsako palico prereže.

Prohor se suče okrog Miške kakor golobček, govori, z nosom smrka, laskajoče cmoka. Ni slabo to, če je fantkov stric komisar. Različni so ljudje

dandanes. Marsikdo izmed odraslih je slab, hudooben. A izmed majhnih? ... Z marsikaterim se da govoriti. Treba se mu približati. Morda se v resnici izkaže.

Prohorova brada se smuka kakor nihalo okrog Miškinega nosa. Prohorov glas je laskajoč. Odvezal je vrečo s kruhom in ga dal Miški majhen košček.

— Hočeš, Mihajlo?
— A zakaj ne ješ sam?
— Jej, ne sramuj se. Ko boš imel ti, mi povrneš. Treba po bratski...

Miška se je potuhnil in rekel mirno ter pihal prašni košček:

— Urjuka*) nam bo dal stric pol puda.
— Tebi?
— Moji materi.
— Urjuk... izborna reč, samo, najbrže, drag?
— No, kaj, saj je bogat!

Miška govori kakor odrasel, pravi mušič. Sam se čudi:

— Kakšni durakil! Vsako besedo verjamejo!...

23.

In Kirgizi niso prav nič strašni, samo čudni so. Vročina je smrtna, radi razbeljenih vagonov na postaji ni mogoče dihati, a oni se pražijo v kožuhih. In vsak je pokrit s kosmato kapo, ki ima dolge naušnice. Po našem ne brbrajo: tara-bara, tara bara... ničesar ne razumeš! Biče nosijo v rokah. Tipajo mužikom sukniče, pregledujejo samovare, stresajo ženska krila.

*) marelice.

ako drugega ne, vsaj z vsestranskim podpiranjem zavarovalnih institucij slednjim omogočiti, da ne trpe pod različnimi zlorabami. Občine, ki pojmujejo svoje naloge, bi potom svojih zdravstvenih zastopov morale z vso intenziteto zasledovati usodo našega zavarovanja in organizirati tudi v svojem lastnem področju boj proti simulacijam in zlorabam. Če samo stalni stiki z zdravniki bi pokazali lepe uspehe, dalje sodelovanje z delavskimi strokovnimi organizacijami in podjetniki.

Neposredno materijelno korist imajo občine od zavarovanja zlasti v tem, da zavarovalna institucija plačuje oskrbne stroške v bolnicah, dočim so preje padli navadno v breme občin. Ako občine primerjajo tozadevne predvojnne in sedanje izdatke, morajo videti veliko razliko. Po predvojnih zakonih svojci (žena, otroci itd.) do oskrbe v bolnici na račun zavarovanja sploh niso imeli pravice. Stroške je nosila občina. Sedaj nosi stroške oskrbe v bolnicah tudi za svoje zavarovanje, in sicer za dobo 4 tednov. Dalj časa je skoraj malokdo v bolnici. Za zavarovane člane pa nosi stroške urad zavarovanja do 26., odnosno do 52. tednov. Občinam iz tega naslova ne nastajajo nikaki izdatki.

Zavarovanje igra zelo važno vlogo tudi pri zatiranju in zdravljenju nalezljivih boleznih. Po celem svetu nosijo tozadevne stroške države. Naš zakon o zavarovanju sicer predpisuje, da država zavarovanju tozadevne stroške povrača, toda finančni zakon je to ukinitil in vse breme nalezljivih boleznih med delavstvom nosi potom zavarovanja delavstvo samo. Kdor pa ni zavarovan in je drugače premožen, zdravi njegovo nalezljivo bolezen ne on sam, ampak država. (Ta določba finančnega zakona naj bi se pri reviziji spremenila!)

Zavarovanje nosi izredno velika bremena. Odstotek premij je ostal isti, odnosno še nižji, kakor je bil pred vojno, dolžnosti zavarovanja pa so se znatno pomnožile. To breme bo moglo zavarovanje vzdržati le, ako bo deležno vsestranskih podpor, zlasti tudi od občin in od delavstva samega.

Zdravju škodljiva podjetja.

Smrtne zastrupitve delavk.

V okolici Dunajskega Novega mesta se nahaja tovarna gumijastih izdelkov dr. Lörnera. V oddelku, kjer se izdeluje razna preventivna sredstva iz gumija, je zaposlenih 60 delavk, ki imajo pri delu opraviti z benzolom. Benzol proizvaja pline, ki so zdravju zelo škodljivi. Delavkam so obolevale sluznice, iz katerih je izstopala kri, napadale so jih slabosti in omedlevice, njih urin je bil pomešan s krvjo. Mnogo delavk je postalo za delo nesposobnih; take je podjetje kratkoma odpustilo. Več kot trideset tožb za odškodnino so delavke vložile, a sodišče je vedno razsodilo v prid podjetnika, češ, da so poškodbe minimalne. Šele sedaj, ko je neka delavka na zastrupitvi umrla, so se oblasti zgamile ter odredile zatvoritev dotičnega oddelka, dokler podjetje nedostatkov ne odpravi in ne oskrbi zadostnih varnostnih sredstev, predvsem velikih ventilatorjev za odvajanje plinov. Ker pa se v tej tovarni dela na tekočem traku, s katerim so vsi oddelki zvezani, je morala cela tovarna za ta čas ustaviti obrat. — Tudi pri nas imamo več kemičnih tovarn, v katerih se delavci pritožujejo radi zdravja in bi bilo dobro, če bi oblasti tem posvečale več pažnje.

Komunistične stranke so povsod v krizi.

Bolgarski komunisti v krizi. Med mladimi in starejšimi bolgarskimi komunisti se je pričela ostra borba zaradi taktike. Centralni odbor bo predlagal na bodočem kongresu izključitev šestnajstih svojih članov. Med njimi je tudi Kalajdzijev. Tako poročata uradni poročevalski urad.

„Delavska Politika“ za Invalide!

Živimo v gospodarsko jako težkih časih. Še zdrav delavec, ki dela ves teden, komaj premore, da poravnava na koncu meseca naročnino za »Delavsko Politiko«. Marsikedar si je treba to od ust pritrpati. Invalidi so pa še prav posebno revni, ker žive le od državne podpore in redkokateri ima kake male postranske dohodke, ki jih pa za svoje gospodinjstvo krvavo rabi. Kljub temu si pa invalidi često bolj želi duševne hrane nego ostali delavci ali uradniki in ker ne zmore sredstev, je enostavno brez dobrega čtiva.

Uprava »Delavske Politike« se je odločila, znižati mesečno naročnino za list od Din 10.— na Din 8.—, za vse one invalide, ki postanejo odslej naprej naši naročniki in ki s štampiljko organizacije na naročilni karti dokažejo, da so invalidi.

Prepričani smo, da bo ta žrtev uprave pridobila »Delavski Politiki« novih prijateljev in da bomo lepega dne z lahkoto stopili pred naše naročnike in rekli: Vi ste s svojim številom odločili, da postane »Delavska Politika« Vaš delavski dnevnik.

Zatorej na delo!

Delavska vlada in brezposelni.

Zavarovanje za nezaposlenost na Angleškem.

Borba za izboljšanje zavarovanja za nezaposlene v Angliji je bila jako huda. Lordska zbornica se je odločno uprla vladnemu predlogu ter se je v trajnih pogajanjih dosegel kompromis. Macdonald je ob tej priliki poudaril, da pomeni izpreminjalni predlog lordske zbornice vmešavanje v privilegije spodnje zbor-

nice, ker je edina spodnja zbornica merodajna, koliko denarja se sme izdati. Izpreminjalni zakon zahteva namreč veljavnost novega zakona samo za tri leta. Macdonald pravi, da bi vendar zaradi tega nasprotovanja ne bilo pametno žrtvovati cel zakon.

Atentatorji in atentate.

Atentate je treba odklanjati kot sredstvo za dosego cilja.

Državni tožilec namerava dr. Mačka, Cvetka Hadžijo in tovariše obtožiti po zakonu o zaščiti države. Početju navedenih ljudi se torej pripisuje značaj političnega delikta, značaj delikta proti državi in ne morda proti posameznim privatnim osebam. Po mnenju tožilca gre v tem primeru za poizkušen političen atentat. Naša javnost namero zagrebških atentatorjev vobče obsoja, ker je vsak napad na življenje človeka, bodisi politika, bodisi zasebnika, z moralnega stališča vreden obsodbe.

Ni pa prav, če gleda javnost na politične atentate z dvojno moralno. Zakaj, dočim ene atentatorje po pravici z gnusom obsoja, slavi druge atentatorje kot narodne heroje. Atentat Principa bi bilo z moralnega stališča enako kvalificirati, kakor hrvaški atentatorski poizkus.

Politične atentate poznajo vse dobe zgodovine. Politični atentat je pravtako preostanek barbarizma kakor vojna, dvoboj, osveta ali v gotovem zmislu tudi smrtna kazen. V človeški notranjosti namreč še vedno žive bitnosti živalstva; toliko hvaljena sedanja civilizacija je pravzaprav le zunanje popleskanje, samo pobeljen grob.

Verujemo pa v napredek človeštva in njega civilizacijo. Izginjajo že tudi krvna osveta, dvoboji polagoma. Vendar pa bomo imeli vedno, dokler bo ostala civilizacija na sedanji stopnji, vojne, dvoboje, atentate in tudi politične atentate. Sedanja civilizacija je pa tudi predpogoj za dvojno moralno v

presoji atentatov: eni in isti ljudje bodo slavili en atentat kot višek herojstva in mučeništva, en atentat pa bodo obsojali kot najgnusnejše zločinstvo.

Vsak atentat in podobne akcije imajo svoje globlje razloge. Izjemo bi utegnili delati edino atentati, ki jih povzročajo fanatično zmedeni ali duhovno bolni slabiči. Vsi drugi taki neprimerni eksperimenti pa imajo ali politično ali osebno egoistično ozadje. Včasih se dogajajo atentati v borbi med reakcijo in napredkom. Primere imamo v Italiji, v Španiji, v Nemčiji; prav pogosto se celo zgodi, da reakcija sistematično ubija vse, kar ji je politično nevarno. Temu so zgledi zlasti v Italiji. Med vojno je dr. Fric Adler iz ogorčenja proti terorju in vedno hujši reakciji osebno ustrelil grofa Stürgkha, ker je videl v njem največji zadržek napredka. Ideja včasih morda res koristi razvoju, za katero se atentator eksponira. Iz zgodovine vemo, da so bili politični atentati močna gonilna sila v moderniziranju javnega življenja. Ali vse to nam vendar ne more dati zadostnega opravičila za atentate, ter stojimo na stališču, da je potrebna notranja civilizacija, ki avtomatično odpravi razpoloženje za atentate in predvsem pa so potrebne metode, ki ne bodo izvajale v družabnem življenju nobenih reakcionarnih in terorističnih metod.

To so prvi povodi; površna civilizacija pa ugodna njiva, na kateri bahatijo živalski instinkti hominis sapientis — pametnih ljudi.

Obligatorna zdravniška preiskava vajencev.

Ali je uvedena sedaj v vsej banovini?

Z odlokom velikega župana ljubljanske oblasti O. br. 3559/2 z dne 2. januarja 1929, se je odredila obligatorna zdravniška preiskava vajencev, o čemer so bile zadruge v ljubljanski oblasti že obveščene po pristojnih obrtnih oblastvih.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je izdal na podlagi tega odloka podrobna navodila vsem svojim zdravnikom in svojim ekspozituram, kako naj izvajajo obligatorno zdravniško preiskavo vajencev.

1. Obligatorno zdravniško preiskavo vajencev vršijo zdravniki OUZD brezplačno.

2. Izvajanje obligatorne zdravniške preiskave se je pričelo dne 1. aprila 1929. Obligatorne zdravniške preiskave vajencev so bile tedaj omejene le na ljubljansko oblast, sedaj pa upamo, da velja svoječasni odlok ljublj. vel. župana za celo banovino.

3. Vsak vajenec, preden je sprejet v učno razmerje, mora od svo-

jega bodočega mojstra sprejeti vprašalno polo. S to polo, ki jo mora izpolniti učni mojster, se nato poda vajenec k pristojnemu zdravniku Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, ki vajenca preišče in izpolni na vprašalni poli ugotovitev zdravstvenega stanja. Nato zdravnik vrne izpolnjeno vprašalno polo vajencu, spričevalo o zdravstvenem stanju vajenca pa pošlje potom pristojne ekspoziture Okrožnemu uradu v Ljubljani. Spričevalo ne sme zdravnik vročiti nikomur drugemu kot Okrožnemu radu, ker bi sicer kršil službeno (zdravniško) tajnost.

4. Vsak vajenec mora po preiskavi vročiti vprašalno polo mojstru. Mojster jo priključi nato prijavi, s katero prijavlja vajenca v zavarovanje.

5. Kontrola ali se zaposlujejo samo zdravniško preiskani vajenci, se vrši na ta način, da obrtne zadruge potom posebnih formularjev javljajo pristojnim ekspozituram vsako prijavo vajenca ali pomočnika. Na

podlagi teh obvestil ekspozitura ugotovi, če je bil vajenec zdravniško preiskan ter če je bil vajenec prijavljen v zavarovanje.

6. Če mojster prijavi za delavsko zavarovanje ne priloži tudi vprašalne pole, uvede ekspozitura postopek za preiskavo vajenca, odnosno za določitev vprašalne pole.

Različne pritožbe, ki jih čujemo, dopuščajo domnevo, da je preiskava vajencev še vedno omejena le na teritorij bivše ljubljanske oblasti. Priporočati bi bilo torej, da bi se vprašanje obligatorne preiskave vajencev rešilo enkrat za vselej s posebno bansko odredbo, s katero naj bi se vse pristojne oblasti opozorile na zgoraj citirani odlok vel. župana ljublj. oblasti, z naročilom, da ga strogo izvajajo.

Tone Seliškar:

Rudnik.

Pod raztegnjenim hribom — v prstem telesu je kraj čudovit:

v mračni svetlobi križajoči se rovi

režejo zemljo skozi telo do kosti, ki v svojem trpljenju potrpežljivo drhti od ran preglobokih.

V razrezani zemlji, v križajočih se rovih trepeče stoterih oznojenih senc, v sencah stoterih stotero življenj, v življenjih stoterih stotero duš, v dušah stoterih ob vsakem zamahu krvaveča pesem:

Za mater —
za ženo —
za sina —
za hčer. —

Ob vsakem zamahu — noč in dan — vedno enako to pesem v prsteno telo sekajoč pojo. Zemlja drhti. —

Ko se napije znoja teh zamahujočih senc, ki pojo:

Za mater —
za ženo —
za sina —
za hčer —

zadrhti kakor kri vohajoča zver in zahrešči. —

Iz preklanih črepini se nasrka mehkih možgan.

Boj proti cerkvi v Rusiji.

Sovjeti izženejo vse misijonarje iz dežele.

Kakor poročata »Bezbožnik«, bo še ta teden izdan dekret za izgon vseh inozemskih misijonarjev iz sovjetske Rusije. Nova odredba nadomesti prejšnjo, ki je zaprla meje misijonarjem iz inozemstva. Zabranjeno bo tudi pošiljanje denarja in religiozne literature iz zunanjih dežel vernikom v Rusijo. Prizadeti bodo najbolj rimski katoliki, ki misijonarijo iz Poljske, ameriški in skandinavski protestanti ter zionisti in mohamedanci.

Današnji številki prilagamo posebno prilogo, ki je v prvi vrsti namenjena onim čitateljem, ki še niso naši naročniki. Zato je ne vržite v stran, nego jo izročite sosedu, da jo prebere in skušajte ga pridobiti za našega naročnika. Prihodnji številki bomo priložili naročilne karte, s katerimi se list lahko naroči za mesec dni brezplačno na poskušnjo! Delavci in uradniki, delajte za svoj list!

Doma in po svetu.

Sokol Jugoslavije je poslal te dni v Prago posebno deputacijo, da se pogaja s čehoslovaškim Sokolom o nadaljnjih medsebojnih odnošajih. Do končnega sklepa pri posvetovanjih ni prišlo, pač pa je bila izvoljena tričlanska komisija, ki bo izdelala komunikacijo o stališču čehoslovaškega Sokola do Sokola kraljevine Jugoslavije in o udeležbi čehoslovaškega Sokola pri vsesokolskem zletu v Belgradu, ki se ima vršiti letos.

Hrvati v Ameriki obsojajo hrvaške emigrante zaradi njih delovanja, češ, da s tem podpirajo avstrijske in madžarske Habsburgovce in pa Italijo, ki bi si rada osvojila Slovenijo in Dalmacijo.

Zdravniška spričevala za izseljence. Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje je odredilo, naj državni zdravniki izdajajo brezplačno zdravniška spričevala onim izseljencem, ki dokažejo, da so siromašni, ostalim pa proti plačilu pristojbine v znesku 60 Din.

Avstrijski kancler dr. Schober je na predlog Mussolinija dobil visoko italijansko odlikovanje. Italijanski tisk nazivlja Schobra avstrijskega diktatorja. — Ob priliki obiska dr. Schobra v Rimu je bila podpisana prijateljska pogodba med Avstrijo in Italijo.

Avstrija dobi svobodno luko v Trstu. Italijanski fašistični tisk se baha, da dovoli Avstriji v Trstu svobodno luko. Italijani pravijo, da je Trst za Avstrijo naravno pristanišče in da bo prijateljstvo med Avstrijo in Italijo spravilo s sveta vprašanje o združitvi Avstrije z Nemčijo. — Toda Avstrija je premajhna država, da bi potegnila Italijo iz gospodarske kalamitete.

Italijanski minister javnih del Bianchi je dne 3. t. m. nenadoma umrl.

V Rumuniji je politični položaj vznemirljiv. Nervoznost vlada zlasti v Besarabiji, kjer že pripravljajo prebivalstvo beg v Bukovino.

V Albaniji imajo zopet nemir. Nekateri rodovi v severni Albaniji so nezadovoljni s kraljem Zogu-begom.

Nemški državni svet je sprejel vse sklepe haaške konference glede vojnih reparacij.

Finančni polom komunistov v Nemčiji. Nemški komunisti zelo radi prirejajo hrupne demonstracije in poskusne revolucije, kar pa vse stane ogromno denarja, na drugi strani pa odbija treznejše pristaše. Radi tega so prišli v hude denarne stiske. Časopisi poročajo, da se pogajajo s socialnimi demokrati, da bi oni kupili od njih njihovo premoženje, obstoječe iz 19 tiskarn, 15 domov in časopisno agencijo »Preuvag«, za kar zahtevajo 8 in pol milijona mark.

Rdeči dan proti brezposelnosti. Berlinska »Rote Fahne« objavlja oklic Komunistične internacionale, v katerem se napoveduje »rdeči dan« proti brezposelnosti, ki se bo priredil 12. marca t. l. Podpisane so komunistične stranke Nemčije, Avstrije, Čehoslovaške in balkanskih držav. To neprestano žongljanje z revolucionarnimi frazami je postalo že res več kot smešno.

Düsseldorfski vampir — višji vladni svetnik. — Berlinski komunistični list »Welt am Montag« objavlja, da je bil v Düsseldorfu pod posebnimi okolnostmi aretiran nek višji vladni svetnik iz Bochuma, ker je osumljen, da je on iskani vampir, katerega že več mesecev iščejo zama, in ki je poklal okoli dvajset žensk. Baje je zopet nameraval zastrupiti neko deklico, pri čemur pa so ga opazovali za to nalašč povabljeni detektivi. Videli so namreč, kako ji je, v njeni odsotnosti, v neki kavarni natresel nek prah v kavo. Hm, če je bil to tudi res strup?

Pariška konferenca o vzhodnih reparacijah se je pričela dne 5. februarja t. l. Ta se tiče zlasti naših dežel, Male antante in Madžarske.

Se v Ameriki se razburjajo nad papeževo encikliko o šolski vzgoji. Senator Tom Heflin je v washingtonski zbornici izjavil, da je ta enci-

klika »najpreznejši, najbolj odkrit in najzlobnejši napad papeža na svobodne ustanove ameriške, odkar je Pij XI. postal katoliški kralj«.

Roparski napad na brzovlak. V Rumuniji na progi Bukarešta—Timisoara so neznani roparji oropali brzovlak na izredno interesanten način. Vlakovodja je opazil na progi svetlobo in ko je pripeljal z vlakom bližje, je moral obstati z vlakom. Gorela je na progi koruzna slama: ob ognju sta stala dva človeka, ki sta rekla, da od nasprotne strani tudi prihaja brzovlak ter da naj vsi potniki izstopijo iz vlaka. Potniki so na poziv izstopili kar v srajcah in brez sukenj iz vlaka. Potniki so se oddaljili 30 korakov od vlaka in pričakovali trčenja ravno na ovinku. Z druge strani so skriti roparji šli v vlak in ga izropali. Potniki so dve uri čakali na nesrečo, pa so bili samo izropani. Zasledovanje roparjev ni uspelo.

Sedemurnik na sovjetskih železnicah. Prometni komisar je izdal naredbo, s katero se uvaja sedemurni delovnik za železničarje štirih glavnih sovjetskih prog. Obenem obljublja, da se bo do konca leta uvedel sedemurnik na vseh sovjetskih železnicah.

Mesto Chicago v Ameriki bodo dali pod skrbstvo. Sedanja uprava ga upravlja tako slabo, da prvega februarja miso mogli izplačati plač mestnim uslužbencem.

Ostra kazen za ruske kmete, ki koljejo živino. Centralni izvrševalni odbor sovjetrov je izdal dekret, ki predpisuje ostre kazni za kulake (premožne kmete) in druge, ki pobijajo govedo, prašiče in konje z namenom, da živina ne pride v posest novoustanovljenih kolektivnih kmetij. Dekret določa, da smejo lokalne sovjetske oblasti zapreti kulake za dve leti ali jih izgnati v Sibirijo, njihova posestva pa zapleniti, če so spoznani krivim tega dejanja.

Grozotne obsodbe v Rusiji. Angleško in za njim poročajo drugo časopisje, da se vrše v Rusiji številne smrtno in druge obsodbe. V zadnjih 14 dneh je bilo baje umorjenih 400 do 500 bivših mornariških častnikov. Ruski sinod (cerkev) pa poroča, da je bilo od početka revolucije pa do danes umorjenih v Rusiji 31 škofov, 1560 duhovnikov in 7000 redovnikov in redovnic. V zaporih se še nahaja 48 škofov, 3700 duhovnikov in 8000 redovnikov in redovnic. — Pregaňjajo te ljudi, ker sumijo, da delajo proti sedanjemu režimu. Delavskih in kmetijskih žrtev ta poročila ne omenjajo. V Rusiji ravna pač prav tako kakor po vseh drugih civiliziranih državah — teror zaradi političnega naziranja.

Na mandžurski železnici stavka-jo Kitajci. Po končanem rusko-kitajskem sporu radi mandžurske železnice, je bil imenovan nov sovjetski upravnik, Rudi, ki je pred kratkim odpustil 300 kitajskih železniških uslužbencev. Radi tega so na celi progi vsi kitajski železničarji stopili v stavko. Spor med sovjetskimi in kitajskimi nacionalisti radi te železnice še vedno ni končan. Kitajski nacionalisti dolže Jun-šenga, zastopnika kitajske vlade pri pogajanjih v Habarovsku, da je prekoračil svoja polnomočja, in da oni ne priznavajo doseženega sporazuma. Radi tega je tudi malo verjetno, da bi se vršila sovjetsko-kitajska konferenca v Moskvi.

Japonski socialisti proti komunistom. Na konferenci japonskih socializtov v Tokiu so se delegatje izrekli proti taktiki komunistične internacionale. Njih stranka se je izrekla proti rabi nasilnih načinov za dosego svojih ciljev, ki jih bo skušala parlamentarnim potom doseči.

Delavska vlada v avstralski državi Victoriji. Pod vplivom delavske zmage v skupni avstralski parlament, prehajajo sedaj tudi posamezne provincijalne vlade v roke delavske stranke. Pri zadnjih volitvah v Victoriji so si delavci od 65 sedežev priborili 39 in s tem prevzeli vlado.

Sodišče in odpuščeni mežiški rudarji.

Ako podjetje pri odpustu obratnega zaupnika sploh ne navede nikakega razloga ali če razlog, ki ga podjetje navaja, ne utemeljuje prekršitve določb zakona o obratnih zaupnikih, je odpust neveljaven.

Res je, da je bila taktika berno-tizma v Mežiški dolini popolnoma zgrešena, do skrajnosti nepremišljena in vseskozi ponesrečena. Vendar pa se nekaterim predstavnikom tega gibanja, ki je bilo zgrajeno na fanatičnem osebnem sovraštvu, demagogiji in neiskrenosti, ne more odrekati dobre volje in namena, delati za dobrobit delavstva. Samo nekaterim. V prvi vrsti velja to za delavske zaupnike, ki so slepo verovali vse, karkoli so jim voditelji pripovedovali, ki so poznali samo disciplino in izpolnjevanje navodil, ne zavedajoč se posledic. Škoda, ki jo je povzročil bertonizem s svojo destruktivno politiko v Mežiški dolini, je neprecenljiva, je katastrofalna, ne samo za celoto, ampak tudi za posameznike, za one delavske zaupnike, ki so pri tem prišli sami pod kolesa v prepad drvečega vozila. Pa o tem bo še govora.

Zelo zanimivo in obenem tragično poglavje bertonizma v Mežiški dolini je njegov boj proti Le Central European Mines Limited v Mežici, angleški družbi, ki koplje pod Peco svinčeno rudo. Boj se je bil v glavnem med občinsko upravo v Mežici, ki je bila vsa v rokah bertonovcev in pa omenjeno družbo. Občinska uprava je hotela čim več davkov iztisniti iz družbinih blagajn, ki se je pa temu upirala in se ji je nazadnje tudi posrečilo, da je s svojimi pritožbami proti »razsipnemu gospodarstvu« v občini dosegla razpust občinskega odbora. Bremana, ki so jih bertonovci hoteli naprtiti družbi, išče danes vse občane, ker je družba našla pota in sredstva, da si je davčno breme olajšala.

Družba je pa tudi imela moč, da se je znesla nad rudarji, ki so tvorili občinsko upravo, pa so jih v nepremišljenih izjavah — ki jih pa gotovo niso pisali sami — dali povod, da je lažje proti njim nastopila.

Prvi žrtvi sta bila dva rudarska zaupnika, Osimic Leopold in Blatnik, katerima je družba odpovedala službo in stanovanje v novembru l. 1926.

Proti tej odpovedi je obratni zaupnik Osimic Leopold vložil tožbo pred civilnim sodiščem v Prevaljah. V tožbi je zahteval razveljavljenje odpovedi, ker mu je bila odpovedana služba brez navedbe vzroka in plačilo odškodnine, t. j. zgube na zasluzku za vso dobo neupravičene odpovedi.

Okrajno sodišče v Prevaljah je po opravljeni razpravi dne 20. 2. 1929 tožbi ugodilo, okrajno sodišče v Mariboru pa je sodbo prevaljskega sodišča razveljavilo. Proti tej prizivni sodbi je tožitelj vložil revizijsko tožbo na Stol sedmorce v Zagrebu, ki je dne 22. januarja 1930 razsodilo:

Reviziji se ugoditi, pobijana sodba se spremeni ter se vzpostavi v glavni stvari sodba sodišča I. stopnje. Toženka je dolžna plačati tožeči stranki v 14. dneh pod izvršbo polovico na 7633 Din odmerjenih stroškov I. stopnje, torej znesek Din 3816,50 in polovico na Din 3300.— odmerjenih stroškov II. in III. stopnje, torej znesek Din 1650.— in državnemu zakladu takso za tožiteljev prizivni in revizijski spis. Osimic je bil zaščiten po § 119 zak. od 28. II. 1928 Sl. Nov. št. 128 v tem smislu, da

Ljubljana.

Prva seja rekonstruiranega ljubljanskega občinskega sveta se je vršila v četrtek ob petih popoldne. Dopolnili bodo odseke in krstili in prekrstili nekaj ulic. Končno bodo poročali o — regulaciji Ljubljane. »Pridobitni krogi«, ki imajo sedaj večino v občinskem svetu, pravijo, da bo sedaj delo lažje, ko je v občinskem svetu manj socialnopolitičnih neragačev.

Zopet nezgoda v tovarni »Saturnus« v Mostah pri Ljubljani. V tovarni »Saturnus« v Vodmatu pri Ljubljani je v ponedeljek 26 letni delavki Mariji Vilar stroj odtrgal desno roko. Poročilo pravi, da je ponesreči vtaknila roko med kolesje. Ponesrečenko so odpeljali v bolnico.

ga toženka ni smela niti odpustiti, niti preganjati zaradi pravičnega izvrševanja dolžnosti delavskega zaupnika po odredbah tega zakona. Po intenciji zakonodajalca naj bo delavski zaupnik, v kolikor v skladu z zakonom pravilno vrši z mandatom prevzete dolžnosti, osiguran, da ga za to delodajalec ne sme odpustiti niti preganjati. Zakonodajalec je torej hotel to zaščito. Če naj bo ta zaščita učinkovita, in ne iluzorna, ne more biti v skladu s predpisom § 119 cit. zak., da bi smela toženka na temelju službenega reda z odpovedjo razvezati z razmerje, ne da bi v njej navedla odpušitveni razlog. Kajti, ako bi zgolj odpoved imela razvezalni učinek, mogla bi toženka in vsi drugi izmed § 1 cit. zak. omenjenih delodajalcev odpustiti delavske zaupnike, ki so mu postali neljubi — četudi vsled pravičnega vršenja mandata, po mili volji. Zaščita, ki jo zakon hoče in odreja, bi v tem slučaju ne postojala. Zato se mora zaključiti, da vsebuje § 119 cit. zak. omejitve delodajalca v tem pravcu, da ne sme enostransko zgolj z odpovedjo razušiti delavnega razmerja delavskega zaupnika. Proti tej iz zakona izhajajoči prepovedi izvršena odpoved je neveljavna in delavno razmerje navzlic taki nedopustni odpovedi še obstoji. Toženka pa je v novembru 1926 tožitelju zgolj odpovedala delovno pogodbo, ne da bi navedla razlog za to, trdeča, da ima kakor vsak gospodar pravico, da razveže z odpovedjo delovno razmerje; po ugotovitvah spodnjih stopenj toženka vzroka za odpust ni hotela povedati delavski deputaciji ter tega tudi ni storila, v tožbi radi izpraznitve stanovanja, ki jo je naperila zoper tožitelja. Še-le v dopisu od 20. VII. 1927 je na poziv rudarskega glavarstva v Celju navedla, zakaj je odpovedala tožitelju službo, in od krajevnega odbora II. skupine rudarske zadruga v Mežici, ki mu je rudarsko glavarstvo toženkinjo navedbo sporočilo, je tožitelj sredi okt. 1927 zvedel, kaj uveljavlja toženka kot vzrok odpusta. — Bila je stvar toženke, da zahteva radi dejanja, ki je je zagrešil tožitelj in ki je o njem toženka menila, da ji daje pravico do razveze delavnega razmerja, razrušitev delavne pogodbe. Samo po sebi brez uveljave toženke tožiteljevo dejanje te pravne posledice ni imelo. Toženka pa ni uveljavila odpušitvenega razloga vse do sredi oktobra 1927. Do te dobe je torej delavno razmerje, ki se z odpovedjo brez navedbe razloga ni smelo razvezati, še obstajalo. Razveza nastopiti je mogla še-le, ko je toženka uveljavila odpušitveni razlog, kar se je zgodilo, ko je tožitelj zvedel za to njeno uveljavilo. Ta pravni učinek pa je seveda zavisen od tega, da-li je dejanje, ki ga je toženka uveljavila, razvezni razlog delovnega razmerja. Toženka je pod 6.) svojega pripravljalega spisa navedla kot tač razlog okolnost, da je tožitelj dal v »Narodnem dnevniku« od 11. XI. 1926, št. 254 priobčilo od nje podpisani članek »Otvoritev meščanske šole v Mežici«, ki da v njem napada svojo delodajalko, iznaša neresnične in lažnjive trditve, ki jih je kasneje zavrnil oblastno postavljeni administrator krajnega šolskega sveta v Mežici v svojem odgovoru v »Narodnem dnevniku« od 24. XII. 1926, št. 289. Tožitelj da je v dotičnem članku širil neistinite trditve, o podjetju toženke, ga žalil in s tem podkopal avtoriteto in ugled pri ostalih delavcih, kar da je imelo slabe posledice v pogledu potrebne discipline; tožitelj da je s tem zakrivil prestopke proti varnosti časti po zmislu § 191 službenega reda in ga je smela toženka takoj odpustiti. Pritrditi je trditvi družbe, da izpolnjuje vsebina članka v svoji celoti pojem klevete po § 52 zak. o tisku. Toženka je bila torej po § 202 rudarskega zakona upravičena tožitelja, da si je bil delavski zaupnik, odpustiti in je to odpuštno pravico uveljavila sredi oktobra 1927.

Sodba je načelne važnosti. Odpuščenemu zaupniku in njegovi družini pa je s tem seveda le malo pomagano. To pa naj ne znači, da mora delavstvo v boju z močnejšim kapitalom kloniti, ampak da s previdno taktiko prepreči nepotrebne žrtve in škodo, ki lahko nastane iz nepremišljenih dejanj tako za posameznika, kakor tudi za celoto.

Tu je treba, da temeljita preiskava ugotovi pravi vzrok nezgode.

Maribor.

Občni zbor »Zveze privatnih nameščenecv«, podružnice Maribor, se je vršil v torek v dvorani hotela »Orel« ob zadovoljivi udeležbi, pod predsedstvom Josipa Peteljana. Tajniško poročilo je podal Kager, blagajniško Novak. Iz njih je razvidno, da se je v preteklem letu v področju bivše mariborske oblasti Zveza lepo razvijala. V Mariboru se je ustanovilo glavno tajništvo za dravsko banovino in izhaja tukaj tudi njeno glasilo, mesečnik »Privatni nameščenec«. Na predlog revizije je bil staremu odboru izrečen absolutorij. V novi odbor so bili izvoljeni zopet po večini člani starega odbora. Peteljan je v svojem govoru podal sliko delovanja Zveze in orisal socialni položaj zasebnega nameščenstva. Omenil je priprave za novo uredbo o delovnem času in potrebo o priznanju kolektivnih pogodb, ki obstojajo v obojestransko korist v vseh

Odvetnik

Dr. Josip Novak

v Mariboru

je preselil svojo odvetniško pisarno v Vetrinjsko ul. 11 (poprej notar Dr. Firbas).

naprednih državah. Med slučajnostmi se je na predlog Petejana sklenilo poslati deputacijo nameščenstva k banu dravske banovine, kateremu naj predloži želje zasebnih nameščencev glede novih uredb o delovnem času in event. revizije socialnega zakonodajstva.

Mariborske zdravniške afere. Znano je, da se vrše že več let med dvema skupinama mariborskih zdravnikov prav ostri boji. Zadnji čas je bilo nekaj zdravnikov pred disciplinjskim sodiščem Zdravniške zbornice v Ljubljani precej občutno obsojenih, nekateri z globo po več tisoč dinarjev in par let izgube aktivne in pasivne volilne pravice v Zdravniško zbornico. Med obsojenimi je tudi mariborski primarij dr. Dernovšek, bivši član državnega sanitetnega sveta in bivši oblastni zdravstveni inšpektor.

Gradba palače Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Mariboru. Prošli teden so bili v mariborski kazinski dvorani razstavljene načrti za nameravano zgradbo palače OUZD in Delavske zbornice v Mariboru. Razstavljene osnutke je bilo 27, od raznih arhitektov Slovenije in Zagreba, ki so bili vsi več ali manj dobri. Nagrajenih je bilo troje. V zgradbi bi se nahajalo v podzemlju kopalnice za kadne, pršne in parne kopelji, pralnice itd., v pritličju prostori za ekspozituro, več ambulatorijev, za razne bolezni posebej, elektro- in mehano-terapija, diatermija, ambulanca, bolniška soba s posteljami za zunanje bolnike, na drugi strani prostori za Delavsko zbornico in njeno knjižnico in več najemnih prostorov za odvetnike in trgovce. V I. nadstropju bi bili prostori za razne delavske organizacije in društva, v ostalem pa 15 ali 16 stanovanj. Zgradba je preračunana na 6 milijonov in bi se naj z deli pričelo v maju. Stala bi na vogalu Sodne in Marijine ulice, nasproti palače okrožnega sodišča. Vendar so se med tem pojavili spet novi projekti, in ni gotovo, da se bo z delom pričelo že spomladi. Mestna občina namreč predlaga, naj bi se zazidala cela fronta med Sodno in projektirano J. Vošnjakovo ulico, kakor je tudi okrožno sodišče, in bi bila pripravljena za to odstopiti neko parcelo na nasprotnem vogalu. Tudi mi smo iz praktičnih in arhitektonsko-estetičnih ozirov za tako rešitev, vendar pričakujemo, da to pričetja del ne bo zavleklo, ker so res nujna.

Težka industrija v Mariboru. Prejšnji teden je mariborski novinarski klub priredil poučno ekskurzijo v tovarno Splošne stavbene družbe d. d. na Teznu, ki spada v kategorijo težke industrije. V povojni dobi je pričela omenjena tovarna svoj obrat v skromnem obsegu, danes pa zaznamuje že lep napredek, tako da pri polnem obratu zaposluje nad 300 delavcev. V posesti modernih strojev ne izvršuje samo železno-konstrukcijska dela, mostove itd., ampak izdeluje v posebnem oddelku tudi raznovrstne vijake. Cela vrsta strojev se vrti pod nadzorstvom urnih delavskih rok. Do sedem milijonov vijakov izdelata tovarna mesečno. V veliki dvorani, kjer izdelujejo posamezne dele ogrodja za mostove, udarja neznošen ropot človeku na uho. Tudi tukaj delujejo moderno opremljeni stroji z električnim pogonom, svedri vrtajo luknje v debele plošče, stroji režejo palec debelo železo. — V povojni dobi je Splošna stavbena družba zgradila 24 mostov, ki so bili postavljeni večinoma v Jugoslaviji, sedaj pa ravno delajo večji most v dolžni 90 m za Grško. V Jugoslaviji se nahajajo še dve slični podjetji, vendar pa je nedvomno Splošna stavbena družba, kar se tiče modernega obrata, ostalima dvema najmanj enaka.

Avtobus — »ringlšpil«! Nek naš čitatelj nam piše: Pred kratkim sem imel nujno opraviti v mestu, zato sem se peljal z avtobusom I a od glavnega kolodvora na Glavni trg. To je približno en kilometer daljave. Bil sem edini potnik na celi progi, ki sem plačal dva dinarja. Voz pa se rentira, če se peljejo najmanj trije potniki, kar znaša 6 Din na km. Baš ko sem opravil svoj posel, je omenjeni voz drugič prišel na Glavni trg — seveda prazen — zato sem zopet vstopil ter se peljal sam do Vlahovića. Ko sem šoferja vprašal, kakšne vožnje so to med kolodvorom in Glavnim trgom, mi je odgovoril, da je to »ringlšpil«! Pa vse-kakor slab »ringlšpil«, sem/si mislil, če se nočejo na njem voziti niti otroci, kaj šele odrasli. Sicer pa pravijo, da bodo »ringlšpil«-vožnjo ukinitili.

Štajerska hranilnica in posojilnica v Mariboru ustanovljena. Pri združenem registru v Mariboru je bila te dni registrirana nova denarna zadruga, ki bo v kratkem otvorila svoje prostore v hiši Zadružnega doma na Slomškovem trgu. (Dosedanji Okrožni urad.) Delež stane 100 Din. Štajerska hranilnica in posojilnica bo sprejemala in obrestovala hranilne vloge v tekočem računu, dajala bo posojila, oskrbovala inkaso, eskomptirala menice itd. V prvem načelstvu so med ustanovitelji zadruga: Grčar Viktor, predsednik, Ošlak Josip, podpredsednik, Merlin Vid, Fischer Franc in Lorger Simon kot člani. V nadzorstvu so: Jelen Adolf, Kobler France in Uratnik Filip. Člani se sprejemajo začasno v Ljudski tiskarni v Mariboru.

Naborni obvezniki r. l. 1905 do 1910, jugoslovanski državljani, ki stanujejo v mestu Mariboru, a niso v Maribor pristojni, se opozarjajo, ako hočejo zadostiti letošnjemu naboru v mestu Mariboru, da se zgledajo v mestnem voj. uradu, Slomškov trg št. 11, pritličje, desno, in sicer med uradnimi urami od 14. do 16. ure izven sobote in nedelje. Vsak naborni obveznik mora prinesiti seboj **krstni list in domovnico**, oz. na rojstvo in domovinstvo se nanašajoče dokumente, ter kolek za Din 5.— za tozadevno prošnjo.

Studenci pri Mariboru

Dramatični odsek »Svobode« Studenci uprizori v nedeljo, dne 9. febr. t. l., v lastni dvorani veseligr »Trije tički« in »Teta iz Amerike«. Režiser Mlakar. Cene Din 8.—, 6.—; stojišča Din 4.—.

»Rdeči križ« v Studencih je po zadnjem občnem zboru usmeril vse svoje delovanje delavskemu otroku v prid. Že letos namerava krajevni odbor ustanoviti lastno otroško **počitniško kolonijo**. V ta namen priredi v soboto 15. februarja v gostilni Senica **zabavni večer s peštrim sporedom**: petje, šaljivi nastopi, srečolov, volitev »miss Studenci 1930« itd. S skromno vstopnino Din 3.— bodo posetniki pokazali, da znajo ceniti prizadevanja agilnega društva. Zato dobrodošli! — Kakor izvemo, priredi društvo v isti namen 18. maja veliko tombolo v Studencih, na kar se naj blagovolijo društva v mestu in okolici ozirati.

Kaj vse oni žele? ...

Povedali smo že, kaj žele delodajalci pri reviziji socialne zakonodaje. Prepričali ste se sami vsekakor, da so njih želje in zahteve v vsakem oziru skromne in opravljene.

Toda te dni smo slučajno zasledili še eno najnovejšo zahtevo delodajalcev, o kateri do sedaj sploh nismo vedeli, ki pa je prav posebno originalna.

Zahtevajo namreč delodajalci, da se v novem zakonu v varstvo delavcev uvrsti določba, po kateri bi bili delavci primorani vsako leto delati najmanj 40 dni brez vsakršne nagrade. Popolnoma zastoj.

Morda se nam zdi to nekoliko smešno, ali takoj boste napravili kisel obraz, ko vam povem, da so delodajalci to svojo zahtevo podprli celo z neovrgljivim strokovnim zdravniškim mnenjem.

Vprašate: S kakšnim? Po znani Suvorinovi teoriji, po kateri človek brez kakršnekoli škode za zdravje lahko gladije 40 dni.

Kakor torej vidite, so naši delodajalci jako modri ljudje. Ti ljudje bi se radi okoristili z vsemogočimi ugotovitvami vede, zato tudi s to. Pravijo namreč, če morejo delavci živeti 40 dni, ne da bi jedli, zakaj jim potem za toliko dni plačujemo zaslužek. Kaj naj tedaj počno s tolikim denarjem?

Morda naj postanejo buržuj! B.

Če bi vladala cerkev . . .

Od sežiganja knjig do cerkvenega indeksa.

Marsikak napredni intelektualec, marsikak vseučiliški profesor je v polpretekli dobi sledil avtonomističnemu bojnemu klicu nekdanje Slov. ljudske stranke in pri tem pozabil, kaj bi bilo, če bi res prišlo do svete katoliške avtonomije.

Nedavno je izšel nov »indeks« katoliške cerkve, t. j. seznam knjig, katerih čitanje prepoveduje katoliška cerkev. Indeks pojasnjuje dolg uvod, kako da je prišla cerkev do tega, da je uvedla indeks.

V tem pojasnilu beremo:

»Od svoje ustanovitve se je cerkev borila proti slabim spisom, čeprav v drugačni obliki kakor danes. Že sv. Pavel je napravil energičen korak za uničenje kvarnih spisov; kajti v apostolski zgodovini čitamo, da je pod vplivom pridige apostola (sv. Pavla) v Efezu »znosilo knjige in jih sežgalo pred očmi vseh, mnogo ljudi, ki so sledili praznovernim stvarim.« Takozvane apostolske konstitucije, ki so nastale koncem četrtega stoletja, že vsebujejo kazenske določbe za čitanje slabih knjig. Na cerkvenih koncilijih v Niceji (325 l.) in v Efezu (431. l.) so obsodili na sežig spise krivovercev Arija in Nestorija... Krščanski cesarji, kakor Konstantin Veliki, Justinijan i. dr. so s svoje strani določili **smrtno kazen** za skrivanje krivoverških spisov...

Naslednja stoletja je veljalo pogosto javno **sežiganje** nevarnih spisov kot redno postopanje.

Ker pa se je radi uvedbe **tiskarske umetnosti** (okrog l. 1450) moglo ognja rešene izvode v kratkem času razmnožiti v nešteto odtisih, se je čutila cerkev prisiljena, da posveti svojo pažnjo prav tem tiskovinam in da se sama posluži novega pomožnega sredstva tiskarstva za zaščito vernikov... Papež Inocenc VIII. je 1. nov. 1487. l. izdal odredbo »Inter multiplices«, ki je **vsem** tiskarjem pod kaznijo izobčenja iz cerkve naložila **dolžnost**, da morajo njim izročene rokopise dati v pregled in odobrenje cerkveni oblasti **pred tiskom**, odnosno pred izidom. Že tiskana dela

pa naj pregleda v Rimu Magister sacri Palatū in škofije v posameznih škofijah... Ker pa po cerkvenem preobratu v prvi polovici 16. stoletja niso več upoštevali papeževih dekretov, ki so ostali s tem brez učinka, se je odločil papež Pavel IV. v letu 1559, da izda skrbno pripravljen **seznam obsojenih knjig**; to je bila **prva izdaja rimskega indeksa**. Od tedaj izdaja torej katoliška cerkev indekse.

Iz gornjega cerkvenega pojasnila se jasno vidi, da bi katoliška cerkev sploh ne izdajala indeksov, če bi imela oblast, kakor jo je nekdanj imela — v tem slučaju bi »slabe« knjige enostavno sežigala, pisatelje in tiskarje pa neusmiljeno sodila. Knjig »Cankarjeve družbe« in »slabih« časopisov, kakor so n. pr. »Delavska Politika«, »Delavec« in »Svoboda« bi sploh ne bilo, ker jih ne bi dovolil škofijski ordinarijat in nobena tiskarna bi jih ne smela tiskati.

Kajti, kakor je razvidno iz indeksa, so prepovedani še manj »slabi« spisi, kakor so naši. Prepovedani so n. pr. romani slavnega **Balzaca**, **Dumasa**, **France Anatola**, **Maeterlincka**, **Stendhala**, **Zole**, **Murgerja** (Bohéme), **Lamartina**, **La Fontaina Heine-ja**, slavnega zgodovinarja **Gregorovius** (Zgodovina Rimal), nadalje spisi **Flauberta** (Madame Bovary), **Ferri Enrico** (Socializem in moderna veda je v slov. prev.), **Hugo Victor** (Katoliški »Slovenski list« vendar-le prinaša prevod njegovega romana iz franc. revolucije »Leto strahote 1793« — ilustracije ima pa po dunajski »Arbeiter Zeitung«-i, ki je pred »Slovenskim listom« priobčevala nemški prevod), nadalje **Daudet**, **Diderot**, **D' Alembert** itd.

Slovenci in Slovani sploh smo slabo zastopani v indeksu. Prepovedana je n. pr. knjiga »Nostra maxima culpa« nekdanjega župnika v Libeličah **Vogrinc Antona**. Cankar Ivan, katerega »Erotiko« so na ljubljanski škofiji svoj čas zažgali, po indeksu ni prepovedan. Citajte ga pa kljub temu!

Kulturni pregled.

»Svoboda«. Februarska številka prinaša na uvodnem mestu nadaljevanje Cuno-we razprave »Izvor vere«, ki ji bo gotovo vsak z zanimanjem sledil do konca; prevod je to pot gladek in jasek. Najzanimivejši članek je gotovo prevod Stefana Zweiga »Nova žena«, ki nam govori o emancipaciji sodobne žene. Urednik je napisal informativni esej o angleškem pisatelju detektivskih romanov Edgarju Wallaceu. Radi skrčenega prostora (saj je 1. štev. obsegala 48 strani!) je priobčena samo še črtica »Strel v grlo«, ki jo je spisal Jože Bor: napisana sicer brez posebnih pretenzij, se vendar prijetno čita in tudi misel, ki se skriva v njej, je vredna uvaževanja. Ostali del je posvečen kritikam in organizaciji.

Številka nima to pot nobene pesmi ne slike, kar je gotovo pomanjkljivost. Pač pa je izšla v novi in prav lepi opremi. Je pa vsekakor vprašanje, ali so beli ovitki za revijo priporočljivi. — Talpa.

V oceno smo sprejeli **Maksim Gorkij**, **Otroška leta**. Poslovenil dr. Ivan Dornik, Maribor. Samozaložba. 236 str. Cena 16 Din.

Maksim Gorkij je našemu proletarijatu že znan, saj je »Svoboda« pred letom dni v vseh podružnicah dostojno proslavila njegovo šestdesetletnico. Žal, pa imamo Slovenci premalo njegovih prevodov, da bi dela tega znamenitega pisatelja bosjakov lahko čital tudi naš delavec. Temu nedostatku je skušal od pomoči dr. Dornik, ki je

prevedel njegova »Otroška leta«, v katerih nam pisatelj s silno realistično opisuje svojo mladost. Delo je tako zanimivo, da ga bo težko odložil iz rok, kdor ga bo začel čitati. Prevod je prav skrben, napisan v lahko umljivem jeziku. Priporočamo ga vsem, zlasti pa podružnicam »Svobode« v naročitev. — Talpa.

Radio.

Kaj vse lahko postane elektronka. Na Burneu se mudí ameriška znanstvena ekspedicija, ki je ohranjala vezi z ostalim svetom s pomočjo radijske oddajne postaje na kratke valove. Njen znak je bil PMZ. Nankrat pa je utihnila in nihče ni vedel, kaj se je zgodilo z ekspedicijo. Domnevali so, da je postala ekspedicija žrtev kakega nesrečnega slučaja. Pred kratkim pa je prišel iz pragozdov odposlanec ekspedicije, ki je sporočil, da se ekspediciji sicer ni zgodilo nič hudega, pač pa so domačini pokradli elektronke oddajne postaje, ker so mislili, da so to zdravilni talismani. Upajmo, da stoje sedaj elektronke v družbi drugih malikov kot reprezentanti moderne civilizacije, sredi najtemnejšega poganstva in praznovanja...

Večje detektorsko območje. Da se radio med našim delavstvom še ni tako razširilo kakor bi bilo treba in želeli, je kriva visoka cena aparatov. Izjemo tvori okolica Domžal, dočim tpe vsi kraji ostale Slovenije na tej največji oviri. Kakor znano, zadostuje namreč v okrožju domžalske postaje na 30 km preprost detektorski aparat, katerega cena je tako nizka, da jo zmore skoraj vsaka delavska družina. Seveda detektor ne igra na zvočnik, in tudi njegova uporaba je, kakor gori omenjeno, krajevno omejena. Ostali kraji so navezani na prave aparate z elektronkami, katerih cena je sorazmerno še vedno dokaj visoka. Če bi se pa energija oddajanja naše postaje ojačila, bi se detektorsko območje seveda razširilo. Nadejamo se, da se bo oddajna sila naše postaje v doglednem času še za enkrat toliko povečala. Imela bo mesto dosedanjih 3,5 kw potem 5 kw. Na ta način bo radio spet lažje prodrlo z detektorji med širše kroge našega delavstva in bo zanimanje za radiofonijo moglo prodrati spet dalje. Pričakujemo, da bodo težkoče, ki so z ojačenjem združene, v doglednem času premagane.

Delavska ura. Priljubljena uvedba delavske ure, ki je morala pretekli teden odpasti, je vzbudila splošno priznanje med vsem sloji našega naroda. Prihodnja delavska ura se vrši v soboto, dne 8. febr., ob 7. uri zvečer in se bo poslej vršila vsako soboto ob tem času.

V dežju, vetru in snegu

NIVEA-CREME

Veter in slabo vreme, mrzloti in vlažnost odvzemajo vaši koži trajno za kožo važne hranilne sestavine in pospešujejo s tem prerano nagubanost obraza. Vaša koža pa potrebuje svežega zraka. Tu vas varuje NIVEA-CREME pred neugodnimi vremenskimi vplivi. Samo NIVEA-CREME vsebuje EUCERIT. Ta obvaruje nežno kožno staničje osušenja in prepreči nastajanje gub in rug. — Doze po 3, 5, 10 in 22 Din. — Tube po 9 in 14 Din.

NIVEA-CREME pronikne v kožo in ne ostavlja nikakega bleska.

Trgovina v Jugoslaviji:

P. HERTSDORF & CO., d. s. o. z., MARIBOR, Meljaka cesta 56

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

TOVARNA GLASBIL IN GRAMOFONOV

Gramofoni	Din do 298— dalje
Mandoline	136—
Violine	95—
Gitare	207—
Trombe	505—
Ročne harmonike	85—

Prodajalna: **Trg Svobode**
(Nova Scherbaumova zgradba).

PEVSKO DRUŠTVO „SVOBODA“ BISTRICA

Vabilo na

PREDPUSTNO VESELICO

katera se vrši v nedeljo, dne 9. februarja 1930
v gostilniških prostorih g. Rottner-ja v Bistrici

SPORED:

Petje, ples, šaljiva pošta i. t. d. Igra priljubljene
godba iz Maribora. — Maske dobrodošle;
za iste so določene tri lepe nagrade.

Začetek ob 3. uri pop. — Vstopnina Din 5—

Na obilen obisk vabi **ODBOR.**

Kupuje se

ženska in moška dvokolesa, staro pohištvo, otomane, divane, ure z nihalom i. t. d. Plačilo takoj v gotovini.

STARINARNA

Študenti pri Mariboru, Aleksandrova c. 1

**Zbirajte za
tiskovni sklad**

Šoferji mesta Maribora in okolice

priređijo

v soboto, 8. februarja v Gambrinovi dvorani

VELIKO PREDPUSTNO VESELICO

Čisti dobiček je namenjen za uboge šolske otroke, deloma pa za protituberkulozno ligo. — Na obilen obisk vabi **ODBOR.**

Začetek ob 20. (8.) uri.

Vstopnina Din 5—

Pri nakupu manufakturnega blaga se ugodno sprejmejo v račun

20% kronski boni

pri tvrdki **L. ORNIK**, Maribor, Koroška c. 9

Širite „Delavsko Politiko“!

Ali ste že krili?
svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

MALA NAZNANILA.

Poceni ure, zlatnino in srebrnino ter vsa v to stroko spadajoča popravila pri

Albertu Eccarius
urar, Maribor, Slomškov trg 5

LIPUŠ IGNAZ

mehanična delavnica za šivalne stroje in kolesa izdelava prvovrstna po najnižjih cenah.

MARIBOR, KOROŠKA CESTA 90.

Vulkaniziranje

Gumiji za avtomobile, snežne čevlje, galoše itd. se sprejemajo v popravilo po solidnih cenah.

TERBUC, Maribor, Glavni trg 4.

Mehanična delavnica

za popravilo vseh vrst gramofonov, šivalnih strojev, pod jamstvom solidne in brezkonkurenčne cene,

JUSTIN GUSTINČIČ, MARIBOR

TATTENBACHOVA ULICA 14

Zadostuje dopisnica, da pridem po Vaše stroje in gramofone na dom.

ČITAJTE!

novo izišlo, socijalno dramo Rudolfa Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socijalno dramo.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,
Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra, naroči ali pa obnovi naročnino za Radiowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker, in sicer: Radioexperimente, Mk 3,80; Radiotechnisches Lexikon, Mk 3,60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastonj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

TOVARNA „SOFRA“

kartotek, štampiljk in emajlnih tablic, graviranje, prodaja „Adler“ pisalnih strojev in vseh v to stroko spadajočih potrebščin.

T. SOKLIČ

Maribor, Aleksandrova cesta št. 43, Trg Svobode (Nova Scherbaumova zgradba)

V tekstilnem bazarju

Vetrinjska ulica št. 15
Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. — Oglejte si izložbe.

D. ROSINA

Maribor, Vetrinjska ulica 26

nud najugodnejše nogavice, rokavice, čevlje, razne drobnine, vrvi, špago, papir, šolske potrebščine parfumerijo, košare, igrače i. t. d.

Načelstvo zadruga „Delavski dom“ v Mostah r. z. z. o. z.

sklicuje za nedeljo, 16. februarja 1930 ob 9. uri dop. v gostilni Šibenik poleg kemične tovarne, svoj

redni letni občni zbor

z naslednim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. / 2. Poročilo načelstva. / 3. Poročilo nadzorstva.
4. Volitev novega načelstva. / 5. Volitev nadzorstva. / 6. Slučajnosti.

Glasom § 14 zadrughnih pravil se vrši občni zbor v slučaju nezadostne udeležbe eno uro pozneje, in je sklepčen ob vsakem številu navzočih članov.

Dolžnost vseh članov je, da se občnega zbora ob določenem času točno udeleže.

Načelstvo.

Tako izgleda

prava

GRAF

srebrna kocka!

Pazite na srebrni omot.

Kot najboljše masažno in domače zdravilno sredstvo proti

revmatičnim bolečinam

zobo- in glavobolu, prehlajenju, trganju, za negovanje telesa, ust, osvežitev in krepitev mišičevja ter živčevja sploh, se uporablja že pol stoletja **priznana**

LEUJA

MENTOL-DROŽENKA

(francosko žganje)

Dobiva se v originalnih plombiranih steklenicah v pristni predvojni kakovosti v vseh drogerijah in trgovinah z mešanim blagom, kakor tudi v vseh prodajalnah Konzumnega društva za Slovenijo.

